

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-330-22>

УДК 330.341:658

СПИЦИНА Ангеліна
Національний транспортний університет
<https://orcid.org/0000-0001-9730-6249>
angel7a@ukr.net

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА КУЛЬТУРА ПЕРСОНАЛУ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті обґрунтовано доцільність розгляду інтелектуальної культури в системі управління персоналом транспортної галузі України в умовах євроінтеграції, розкрито її суть та структуру. Акцентовано на необхідності розвитку культури мислення, культури дії та культури спільної праці як різновиду інтелектуальної культури персоналу транспортної галузі. Інноваційне суспільство – це високоінтелектуальна спільнота, для якої характерне інтелектуальне пізнання, прагнення до постійного підвищення якості інтелектуальної діяльності та реалізації власних ідей. Інновація як один із елементів культури відображає феномен новизни у процесі модернізації транспортної галузі.

Інтенсивна розбудова наукового потенціалу впливає на стан інтелектуальної культури у суспільстві, наслідком чого стає винахідництво, раціоналізаторство й освоєння принципово нових технологій пошуку, поширення, трансляції знань у соціально-економічному просторі з метою забезпечення конкурентних переваг підприємств в умовах ринкової економіки.

Визначено взаємозв'язок між організаційною, інноваційною і інтелектуальною культурою. Виділено інструментальний і морально-етичний складники інтелектуальної культури в системі управління персоналом.

Ключові слова: інтелектуальна культура, управління персоналом, транспортна галузь, євроінтеграція, умови розвитку, інноваційний розвиток

SPITSINA Anhelina
National Transport University

INTELLECTUAL CULTURE OF THE STAFF OF THE TRANSPORT INDUSTRY OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

The article substantiates the expediency of considering intellectual culture in the personnel management system of the transport industry of Ukraine in the conditions of European integration, its essence and structure are revealed. Emphasis is placed on the need to develop a culture of thinking, a culture of action and a culture of joint work as a kind of intellectual culture of the personnel of the transport industry. An innovative society is a highly intellectual community, which is characterized by intellectual knowledge, the desire to constantly improve the quality of intellectual activity and the realization of one's own ideas. Innovation as one of the elements of culture reflects the phenomenon of novelty in the process of modernization of the transport industry. The relationship between organizational, innovative and intellectual culture is determined. The instrumental and moral and ethical components of intellectual culture in the personnel management system are highlighted. The need for a comprehensive reform of the transport industry, its adaptation to the market conditions of business led to the need for reorganization and improvement of the personnel management system of transport enterprises. Study of intellectualization of activity enterprises became a natural result of the development of civilization and intellectual economy of the enterprise. New technologies are developed, new phenomena and facts are discovered, new theories and knowledge, new sciences appear. Their study is accompanied by the development of methodological research tools. Such intensive development of scientific potential affects the state of intellectual culture in society, resulting in the invention, rationalization, and mastering of fundamentally new technologies for the search, distribution, and translation of knowledge in the socio-economic space in order to ensure the competitive advantages of enterprises in the conditions of a market economy.

Innovative activity necessarily requires a high level of intellectual culture, which will create a unique opportunity not only to obtain, but also to meaningfully reproduce a new quality of activity in the experience of other specialists

Keywords: intellectual culture, personnel management, transport industry, European integration, development conditions, innovative development

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Необхідність комплексного реформування транспортної галузі, її адаптації до ринкових умов господарювання обумовила потребу реорганізації та вдосконалення системи управління персоналом транспортних підприємств. Дослідження інтелектуалізації діяльності підприємств стало закономірним результатом розвитку цивілізації та інтелектуальної економіки підприємства.

Підвищення рівня інтелектуальності корпоративних управлінських систем вимагають потреби бізнесу, а саме: керівнику потрібні інтелектуальні системи, що дозволяють перенести відпрацьовані багаторічною практикою управлінські рішення в область комп'ютерних технологій, вивільнити інтелектуальний потенціал для стратегічного мислення, визначення напрямів розвитку підприємства і рішення нестандартних завдань, що вимагають не штучного, а природного інтелекту.

Інновації є метою і кінцевим результатом інтелектуальної діяльності, представленого у формі нового об'єкта (системи, технології, послуги), або такого, який якісно відрізняється від існуючих. Інноваційна діяльність вимагає неодмінно високого рівня інтелектуальної культури, що створюватиме

унікальну можливість не лише отримання, а й осмисленого відтворення нової якості діяльності в досвіді інших фахівців.

Економічний та соціальний розвиток здійснюється за рахунок нового знання, що стає рушійною силою виробництва, визначає соціальну структуру людського капіталу, зумовлює стиль життя та спілкування. Так звані інтелектуальні технології відкривають можливості у перетворенні природи й навколишнього середовища, формуючи виклики перед суспільством щодо виробництва нових знань і розвитку особистості.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Різні аспекти управління людськими ресурсами, нові системи, методи, інструменти, технології вивчали В. Савченко, С. Цимбалюк, А.М. Колот, О.О Герасименко, [9], К.Липовська[10], О.І. Продіус [14], Л.І Тертична, А.Б.Паламарчук [20], Є. Кудрявцева, І.І.Стец[16] та інші науковці. Це свідчить про зростаючий інтерес до цієї проблематики у зарубіжній та вітчизняній науці. Вчені здебільшого розглядають теоретичні проблеми глобалізації у зв'язку з питанням перспективи розвитку управління персоналом та культури HR-сфери.

У структурі наукових досліджень виділяється окремий напрям, пов'язаний із культурно-етичними аспектами проблематики дослідження. У цьому контексті посилаємося на авторську публікацію (Г.М. Захарчин, Ю.М. Косміна), присвячену інтелектуальній культурі у системі управління знаннями [5] та наукову статтю О.І Драган про інтелектуальну культуру як складову інноваційної культури для інноваційного розвитку організації[4].

Забезпечення лідерських позицій на ринку і здобуття нових конкурентних переваг сьогодні відбувається на основі використання знань, інтелектуального капіталу та інтелектуальних активів. З огляду на це, проблематика управління знаннями є предметом активних дискусій і наукових досліджень.

Важливим є науковий доробок вітчизняних науковців, які досліджують різні аспекти управління знаннями. Серед них виділяємо публікації Вовк Ю., Г.М. Захарчин, Ю.М. Косміна, А.Є. Спіціної та інші.

Проте теорія інтелектуальної культури підприємств ще знаходиться в стадії розвитку і потребує подальших досліджень.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

В умовах нестабільності економічних відносин, різкого коливання характеристик зовнішнього середовища діяльності підприємств транспортної галузі відбувається процес трансформації управлінських та виробничих функцій, що потребує проведення змін в системі управління персоналом і, зокрема, у її складовій – технології управління.

Розробляються нові технології, відкриваються нові явища, факти, з'являються нові теорії та знання, нові науки. Їх вивчення супроводжується розробкою методологічного інструментарію досліджень. Така інтенсивна розбудова наукового потенціалу впливає на стан інтелектуальної культури у суспільстві, наслідком чого стає винахідництво, раціоналізаторство й освоєння принципово нових технологій пошуку, поширення, трансляції знань у соціально-економічному просторі з метою забезпечення конкурентних переваг підприємств в умовах євроінтеграції.

Враховуючи складні умови діяльності українських підприємств та появу великої кількості завдань, що вимагають нестандартних підходів і рішень, потребують додаткового дослідження питання щодо стану інтелектуальної культури, інтелектуалізації праці, її стимулювання та зростання рівня продуктивності. Вивчення цих аспектів важливе для розвитку бізнесу, покращення якості життя персоналу та сприяння економічному зростанню транспортної галузі так і економіки в цілому.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження теоретично-методичних особливостей управління персоналом підприємств транспортної галузі в умовах постійного ускладнення ведення бізнесу та пошук шляхів його вдосконалення в контексті підвищення ефективності економічної діяльності а також теоретичне обґрунтування поняття «інтелектуальна культура» та розкриття її взаємозв'язку з інноваційною та організаційною культурою для забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Посилення глобалізаційних, зокрема євроінтеграційних, процесів, у яких бере участь Україна, призводить до зростання ролі транспорту не тільки як базової галузі економіки, але і як важливого чинника міжнародної співпраці. Вигідне географічне розташування надає можливості нашій країні інтегруватися до світової транспортної мережі та ефективно використовувати транзитний потенціал.

Транспортна система завжди є основним об'єднуючим елементом без якого неможливе функціонування економіки держави. Без відповідного розвитку транспортної галузі неможливе зростання економіки і культури країни, забезпечення обороноздатності держави. Транспортна система є головною

ланкою державної інфраструктури, яка, перш за все, забезпечує досягнення цілей соціально-економічного і геополітичного характеру.

Економічне значення транспорту в житті суспільства полягає у забезпеченні розвитку, зв'язку та координації роботи всіх галузей економіки. Транспорт сприяє монолітності держави, дозволяє маневрувати ресурсами, оперативно розв'язувати надзвичайні ситуації. Крім того, транспорт має велике значення і у вирішенні соціально-економічних проблем. В контексті повномасштабної воєнної агресії РФ проти України саме функціонування транспортних підприємств стало одним з головних факторів, які забезпечують певний рівень економічної та соціальної стабільності країни[20].

До повномасштабного російського вторгнення на територію України ринок вантажних перевезень характеризувався стабільним функціонуванням, генеруючи суттєву частку ВВП. Значення показників вантажних перевезень станом на 2021 рік, наявні у дослідженнях та даних Державної служби статистики України, свідчать про значний рівень розвитку досліджуваної галузі: сукупний обсяг вантажних перевезень усіма видами транспорту становив 619,9 млн т; загальний вантажообіг – 289635,4 млн т – км; середня відстань перевезень наземним транспортом – майже 400 км; загальний експорт транспортних послуг – 4657,5 млн дол. США; загальний імпорт транспортних послуг – 1777,6 млн дол. США; кількість перетинів державного кордону України вантажним транспортом – понад 2,6 млн; загальна довжина шляхів сполучення – 181,9 тис км[14].

Динаміка обсягів вантажних перевезень за 2015–2021 роки у розрізі окремих сегментів транспорту представлена на рис. 1.

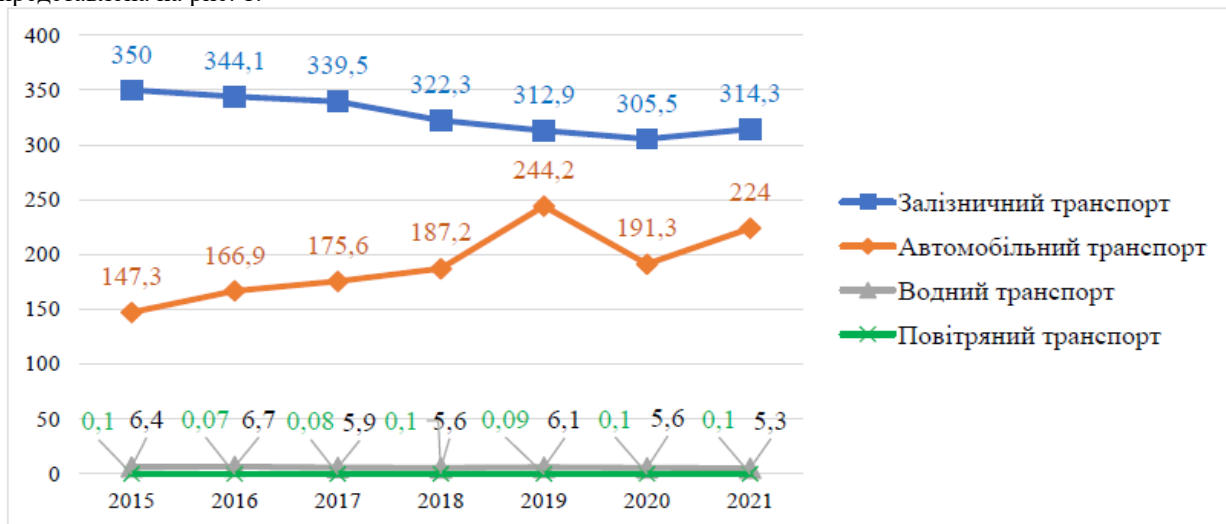

Рис. 1. Динаміка обсягів вантажних перевезень в Україні за 2015–2021 роки, млн т

Джерело: сформовано авторами на основі [14]

Транспортна система ЄС стикається зі зростаючою конкуренцією на світових транспортних ринках, що швидко розвиваються. Задля збереження передових позицій компаніям ЄС необхідно прогнозувати напрями розвитку транспортних систем світу у руслі Industry 4.0 та сміливо впроваджувати інноваційні рішення.

На сучасному етапі розвитку Європейський Союз став перед необхідністю вирішення комплексу проблем соціального й економічного характеру, пов'язаних з глобалізацією. Недостатня конкурентоспроможність економіки ЄС, зростаюча культурна багатоманітність за рахунок розширення території створили особливі умови, коли знання, вдосконалення людського капіталу, підвищення мобільності людських ресурсів отримують визначальне значення для перспектив зміцнення позицій Європейського Союзу на міжнародній арені.

Зважаючи на воєнний стан Україна потребує сталого економічного зв'язку з країнами Європейського Союзу (ЄС) та безперервності транспортних операцій[20].

До сьогодні ЄС надає Україні ефективну політичну, економічну, фінансову, гуманітарну та військову допомогу. Транспортні зв'язки залишаються доволі міцними і стабільними не зважаючи на воєнні дії на території України. Тому, з метою уникнення втрати важливого партнера (ЄС) - доцільним вважається ведення переговорів з країнами ЄС про максимальне спрощення торгівлі з Україною та підтримку української економіки під час воєнного стану.

Фундаментальною основою євроінтеграції у XXI ст. є досягнення стратегічних цілей, пов'язаних із формуванням у Європі найкращої у світі конкурентної і динамічної знанневої економіки «knowledge-based есопому», яка забезпечує стаке економічне зростання, створення більшого числа привабливих робочих місць і соціальну злагоду. Ця стратегія в новому сторіччі послідовно втілюється у життя через реалізацію

десятирічних стратегій – «Лісабонської» (2000-2010) і нинішньої нової стратегії – «Європа-2020» (2011-2020).

Наразі суспільство постало перед необхідністю розвитку за рахунок інтелекту. Це підтверджують риси сучасного суспільства, виокремлені Д. Беллом як такі, що переважають: нова роль теоретичного знання, перехід від виробництва товарів до виробництва послуг, домінування професійного й технічного класу суспільства над традиційним пролетаріатом, поява інтелектуальних технологій, що дають доступ до раціонального планування й соціального розвитку [20].

Таким чином, економічний та соціальний розвиток здійснюється за рахунок нового знання, що стає рушійною силою виробництва, визначає соціальну структуру людського капіталу, зумовлює стиль життя та спілкування. Так звані інтелектуальні технології відкривають можливості у перетворенні природи й навколишнього середовища, формуючи виклики перед суспільством щодо виробництва нових знань і розвитку особистості.

Управління знаннями є складним процесом, ефективність якого визначається багатьма чинниками, серед яких особливе місце займає культурологічний, трансформований в інтелектуальну культуру. Доцільність розгляду інтелектуальної культури в управлінні знаннями підтверджується як поведінковим, так і технологічним підходами[1].

Інтелектуальний рівень особистості фахівця характеризується загалом двома основними параметрами: обсягом придбаної інформації та здатністю використання цієї інформації для вирішення різноманітних проблемних ситуацій, які виникають у процесі діяльності[10].

У процесі свого розвитку система управління персоналом проходить усі стадії, характерні для інноваційного процесу. Таким чином, можна виділити такі стадії впровадження управлінської новачки [9]: 1) інвенція — поява ідеї інновації; 2) ініціація — дослідження та перевірка можливості втілення ідеї внаслідок використання інформаційних технологій; 3) дифузія — втілення ідеї, яка здатна підвищити ефективність діяльності конкретних підрозділів чи підприємства загалом. Інноваційною системою управління персоналом на підприємстві буде така гнучка система управління персоналом, котра враховує і формує потреби у роботі кадрів, здатних розробляти, впроваджувати і широко використовувати інновації [9]. Головна мета інноваційної системи управління персоналом — забезпечення підприємства працівниками, що постійно генерують інновації у всіх аспектах своєї діяльності, створення умов для впровадження інновацій. Система управління персоналом це: 1) відносно автономна і специфічна підсистема загальної системи управління фірмою; 2) сукупність взаємозалежних процесів управління поведінкою окремої особи у процесі трудової діяльності; 3) виконавська діяльність різних суб'єктів, що впливають на процес праці і персонал фірми; 4) способи впливу на процес взаємодії суб'єкта та об'єкта управління. Інноваційне управління персоналом ґрунтується на необхідності тісного взаємозв'язку стратегії розвитку фірми із плануванням персоналу, оцінкою ступеню впливу витрат на роботу з кадрами на економічні показники виробництва, формуванні необхідної кількості компетенцій, професійних навичок для ефективної роботи на ринку [9].

Оскільки принципи інтелектуалізації праці спрямовані на підвищення якості та ефективності роботи завдяки використанню інтелектуальних ресурсів, можна використовувати принципи[8]:

- розподіл праці: створення умов для спеціалізації та професіоналізму працівників;
- інтеграція знань: обмін інформацією та досвідом між різними відділами та спеціалістами;
- інноваційність: заохочення впровадження нових ідей та технологій;
- автономія: надання співробітникам свободи вибору методів роботи;
- командна робота: розвиток навичок колективної роботи та взаємодії;
- постановка цілей: формування чітких та зрозумілих цілей для кожного працівника;
- зворотній зв'язок: регулярне надання конструктивної критики та пропозицій.

Ці принципи допомагають створити середовище, в якому персонал може повністю використовувати свій інтелектуальний потенціал, що, в свою чергу, допомагає підвищити загальну ефективність та інноваційність підприємства.

Швидкі технологічні трансформації продовжують пропонувати не тільки нові можливості, але й нові виклики. Створюються *superjobs* – тобто професії, які інтегрують традиційну роботу з високотехнологічними новаціями, що значно посилює продуктивність праці, однак вимагає від працівників особливих навичок та знань. Водночас посилюються вимоги до результативності економічної діяльності підприємств для забезпечення їх зростання та розвитку транспортної галузі. А також необхідний інтелект, що відображає ступінь розумової обдарованості працівників, творчий розвиток здібностей, вагомість розумових зусиль, систему розумових операцій. Інтелект – це здатність людини керуватися розумом, почуттями, волею, пристосовувати внутрішнє ставлення до зовнішніх чинників, абстрактно мислити й розв'язувати проблеми, раціонально пізнавати тощо. Інтелект – це якісні й кількісні характеристики розуму, своєрідний його критерій. Безумовно, інтелект має певні властивості, це передусім абстрактність, розсудливість, особливості сприймання, пам'яті, мислення, уяви, а також творчість, яка виявляється у практичному мисленні[10].

Поняття інтелектуальної культури у сучасному світі інтерпретується у зв'язку зі змогою вчитись, із здатністю до адаптації, з активністю і саморегуляцією. Вважається, що інтелектуальна культура

підприємства повинна включати розвиток адаптаційної групи здібностей, які відповідають за управління емоціями в стресових ситуаціях (самоконтроль, вибір продуктивних стратегій поведінки); самомотивація (здатність викликати та підтримувати емоції, які спонукають до діяльності) [5].

Процедури, уміння та навички, отримані працівниками завдяки вдосконаленню здібностей, формують досвід мислення, ефективно використання якого систематизує його склад. Взаємозв'язок організаційної, інноваційної, інтелектуальної культури та культури особистості фахівця представлено [4] на рис.2.

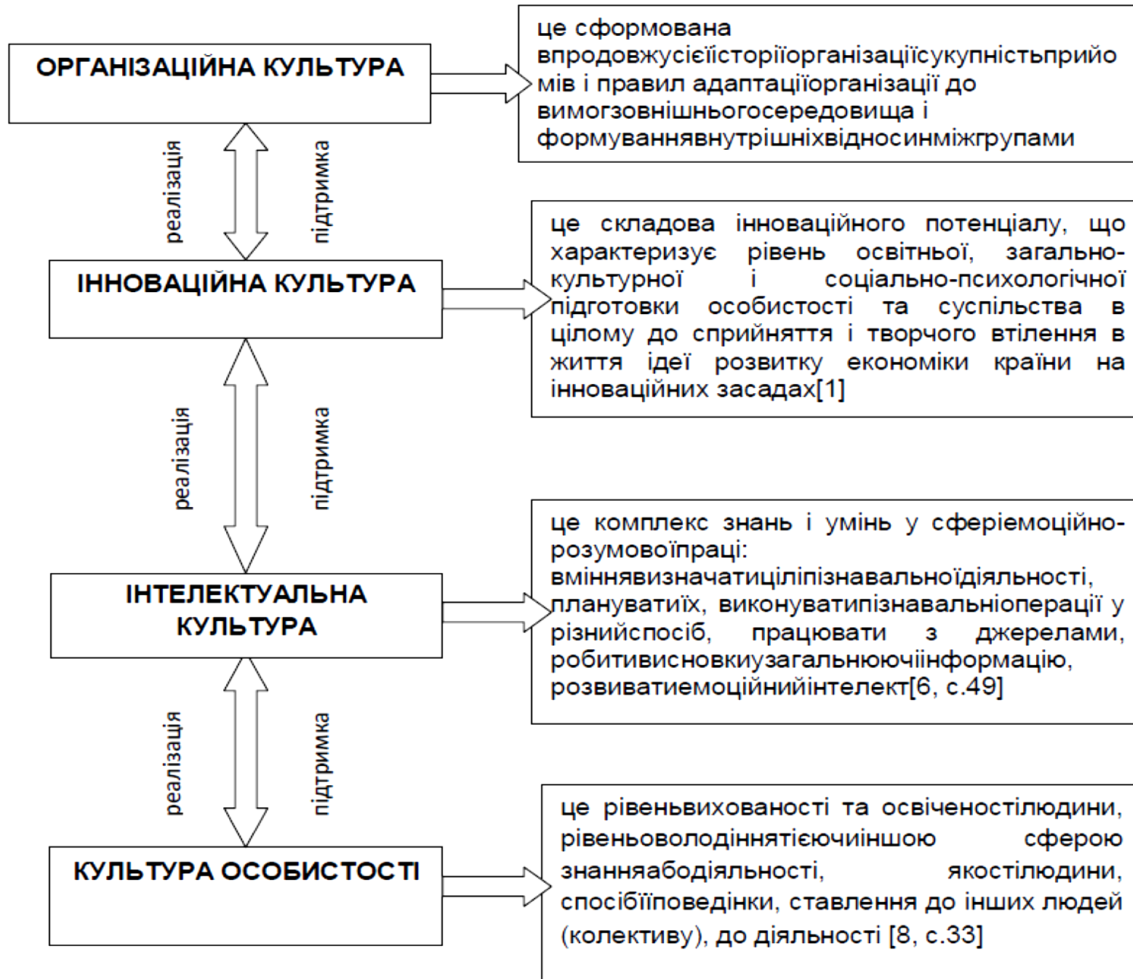

Рис. 2. Взаємозв'язок організаційної, інноваційної, інтелектуальної культури та культури особистості фахівця

Організаційна культура впливає на узгодженість та послідовність дій персоналу підприємства, його залучення та зацікавленість у діяльності. Спільні для працівників організаційні цінності, переконання та звичаї посилюють внутрішню координацію, зацікавленість у спільній діяльності та сприяють самоусвідомленню себе як частини загального результату[4].

Інноваційна культура є складовою організаційної культури, що виконує наступні завдання: виявлення творчих сил і здібностей, талантів, розвиток і реалізація креативного потенціалу працівників; стимулювання інтелектуальної та творчої активності за досягнення певних цілей завдяки використанню інноваційних ідей та ін.

Забезпечити виконання цих завдань інноваційної культури не можливо без підтримки інтелектуальної культури підприємства.

Інтелектуальна культура виявляється у процесі творчої, креативної діяльності й контактуванні з іншими людьми, особливо в критичних, нестандартних умовах. Інтелектуальна культура передбачає формування інтелектуальних умінь і навичок, заснованих на оволодінні основних операцій мислення. Це вміння виділяти завдання, здійснювати активну розумову обробку, які визначають рівень успішності спеціалістів, фахівців і сприяють розвитку культури особистості працівника[5].

Розширення інформаційного простору, стрімка інформатизація виходять за межі суто технічного і технологічного розвитку транспортної галузі, акцентуючи свою увагу на соціально-культурному контексті з орієнтацією на розвиток людини.Таким чином, новий характер етичних проблем, що виникають у процесі управління знаннями, спонукає звертатися до інтелектуальної культури, яка стає системоутвірною основою побудови економіки знань і здійснення управлінських процесів на етичній основі.

Управління знаннями в системі інноваційного розвитку підприємства та висвітлення цієї проблематики в стратегічному ракурсі відображають статті [1,2,5,12]. Становлення інтелектуально-знаннєвої економіки стимулювало науковців розширити простір наукових досліджень і розглядати управління знаннями в єдиній парадигмі інтелектуалізації суспільства, економіки та менеджменту [15,16,17].

Необхідність розгляду чинника культури в системі управління знаннями підтверджують науковці. Так, Ю. Вовк [2] серед основних аспектів моделі управління знаннями (технологія, інфраструктура, інформаційне забезпечення) виділяє окремим складником культуру (усвідомлення ролі працівника як носія знань, створення умов для обміну знаннями). Й. Ситник дотримується аналогічної думки, зазначаючи, що «у центрі управління знаннями завжди перебуває людина - носій і творець знань, які вона генерує, поширює та застосовує через призму свого особистісного світогляду, ідеологічних переконань, цінностей, національних традицій та звичаїв, умінь, інтуїції, власного рівня освіти, теоретичних надбань і практичного досвіду, професійних навичок та ділових і соціальних контактів» [16, с. 53].

У сутнісне розуміння інтелектуальної культури науковці вкладають адаптаційну здатність на основі знань, моделювання поведінки на основі аналізу, інноваційне мислення, адекватне відображення дійсності, емоційно-пізнавальна активність. Так, К.В. Тамбовська підкреслює, що «інтелектуальна культура являє собою генерування суб'єктивно нової інформації на основі певних даних; адаптацію індивіда до зміни зовнішніх умов; зміну поведінки на основі аналізу ситуації; розв'язання проблем шляхом створення стратегії; відображення об'єктивної картини оточуючого» [18, с. 167].

Інтелектуальна культура розуміється як система відносин, які виникають між учасниками інтелектуальної, інноваційної й інформаційної діяльності на основі культури мислення, культури дії, культури спільної праці, спрямованої на примноження знань і розвиток інтелектуального капіталу. Відносини між людьми формуються на основі цінностей. Базовими цінностями інтелектуальної культури є знання, інтелектуальна свобода, саморозвиток, творчість, інформаційна відкритість, довіра, співпраця, відповідальність, толерантність [5].

Для створення інтелектуальних транспортних систем та засобів управління ними необхідні високорозвинені інтелектуальні фахівці. У центрі уваги світового автомобільного ринку знаходяться інтелектуальні транспортні системи. Чимало компаній працюють у зазначеній сфері, прагнучи довести «автономність» своїх моделей до досконалості. Вже сьогодні створюють «розумні» транспортні магістралі, де за допомогою транспортних детекторів можна гнучко регулювати щільність транспортних потоків. Навіть у м. Київ впроваджено систему гнучкого реверсу Road Zipper, строк окупності якої менше 1 року [6].

Провідні автовиробники (Audi, BMW і General Motors, Cadillac, Toyota, Google, Continental, Mercedes-Benz, Volvo, Tesla Motors) сконцентрували свою увагу на впровадженні безпілотних систем в транспортні засоби. Так, компанія Tesla планує обладнати всі свої електромобілі Model S, Model X, і Model з бортовим «суперкомп'ютером», який зможе забезпечити повне автономне водіння [7]. Mercedes-Benz і Daimler спільно працюють над випуском самокерованого автобусу, розробники вже продемонстрували результати розробки. Прогнозується, що лідером за кількістю «безпілотників» буде Китай. За розрахунками IHS, до 2035-го в цій країні буде близько 5,7 млн автомобілів, що матимуть певний ступінь автономності. В Європі автономних машин буде близько 4,5 мільйонів, а в Африці і на Близькому Сході – близько 1 мільйона [11]. Спеціалісти оцінюють світовий ринок штучного інтелекту у 2,5 млрд. доларів США.

Створення інтелектуальних систем для автомобільного транспорту є головним пріоритетом у світовій політиці. Існує багато спільних ініціатив, спрямованих на співпрацю між країнами Європейського Союзу та країнами-членами Співдружності Незалежних Держав. Взаємне прагнення до цифрового розвитку транспортної мережі є вирішальним фактором для повного використання переваг інноваційних технологій. Це стосується як незначних аспектів, таких як поліпшення доступу до ресурсів автопарків та вантажних місць, скорочення неефективних ручних процесів, так і макроаспектів, включаючи об'єднання ринку, безперешкодний рух товарів і послуг, підвищення пропускну здатності транспортної інфраструктури та зменшення негативного впливу на довкілля [11].

Електромобілі виявляються важливими для майбутнього автотранспорту, і їх переваги у сфері екології, економіки та комфорту роблять їх зрозумілим вибором для багатьох автовласників. Електромобілі розвиваються завдяки численним технологічним інноваціям, що роблять їх більш продуктивними, зручними та безпечними. Електромобілі оснащуються системами автопілоту, які дозволяють автомобілю виконувати автоматичне керування, розпізнавати дорожні знаки та інші автомобілі на дорозі, підтримувати безпечну швидкість і відстань до інших транспортних засобів, а також виконувати маневри, такі як рульове керування та паркування [6].

Розвиток технологій автономних транспортних засобів визначатиме майбутнє автотранспорту. АТЗ можуть пересуватися без водія та надають великий потенціал для поліпшення безпеки та комфорту на дорозі. З автономними автомобілями можна уникнути людських помилок, що є причиною більшості дорожніх аварій, і зменшити трафік на дорогах.

Штучний інтелект (ШІ) вже використовується в електромобілях для створення систем автопілоту та покращення систем безпеки. ШІ дозволяє автомобілю розпізнавати дорожні знаки, визначати відстань до

інших транспортних засобів та взаємодіяти з іншими елементами дорожнього середовища. Оптимізація маршруту та управління рухом: ШІ може допомогти водіям обирати оптимальні маршрути, зменшувати споживання пального і уникати трафіку. Використання ШІ в управлінні рухом також може покращити потік транспорту та зменшити затори[6].

Інновації грають важливу роль у розвитку автотранспорту та впровадженні електромобілів. Нові технології, батарейні системи та системи управління відкривають перед галуззю безліч можливостей. Електромобілі мають глибокий вплив на суспільство та навколишнє середовище. Перехід до електромобілів спонукає споживачів переглянути свої звички щодо власності автомобілів та поділу їх, що може вплинути на традиційну автомобільну індустрію.

Розвиток електромобільної галузі сприяє створенню нових робочих місць у сфері досліджень, розробки, виробництва та обслуговування автомобілів[11].

Загалом, майбутнє автотранспорту обіцяє бути екологічно чистим, інноваційним та сталою галуззю, яка впливає на життя людей та навколишнє середовище. Розвиток та впровадження електромобілів є важливим кроком у реалізації сталого майбутнього автотранспорту.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Обґрунтовано доцільність розгляду інтелектуальної культури в системі управління персоналом транспортної галузі України в умовах євроінтеграції, розкрито її суть та структуру.

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок, що інтелектуальна культура суспільства є соціальним явищем, якому притаманні такі властивості: існування системи світогляду та ідеологічних принципів; наявність шляхів пошуку, поширення, фіксації нової інформації і знань; володіння відомими людській цивілізації способами комунікативного обміну інформацією і інтелектуальними ресурсами.

Інтелектуальна культура залежить від відповідного розвитку інтелектуальної сфери суспільства, від розумових і аналітичних, емоційних здібностей (сприйняття, ідентифікація емоцій (власних та інших людей), фасилітація мислення, розуміння емоцій, прояв емоцій, управління своїми емоціями і почуттями інших людей) та формування культури особистості фахівця.

Предметом інтелектуальної культури персоналу є система його розумових здібностей, стратегія і тактика розв'язання проблем, ефективний підхід до ситуації, що вимагає активної емоційно-пізнавальної діяльності. Завданням інтелектуальної культури є розвиток інтелектуальних здібностей людини, творчого професійного мислення й ерудиції, культури емоційних почуттів, високих особистих моральних якостей, здатності самокритично оцінювати результати власної діяльності. Таким чином, поняття „інтелектуальна культура” розглядається як складне, багатоаспектне утворення, яке має в своїй основі здатність створювати нові задачі і отримувати нові знання, пов'язане з інноваційною та організаційною культурою підприємства.

Література

1. Боняр С. М., Бабина О. Є., Карпенко О. О. Знаннєвий потенціал як чинник формування конкурентоздатності транспортного підприємства. *Бізнес Інформ*. 2018. № 1. С. 326–331. https://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2018&abstract=2018_01_0&lang=ua&stqa=26
2. Вовк Ю. Процес управління знаннями підприємства та його особливості. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.17. С. 343-352. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=1
3. Денисенко П. А., Кубатко О. В., Шкарупа О. В., Яременко А. Г. Інтелектуалізація господарських процесів у напрямі досягнень цілей сталого розвитку. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2021. № 3. С. 190–196. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/86321/1/Denysenko_intellectualization.pdf
4. Драган О. Інтелектуальна культура як складова інноваційної культури для інноваційного розвитку організації. *Економіка ринкових відносин*. 2013. № 11. С. 251-258. <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e71e673c-b385-4805-a831-0c2d5c83c111/content>
5. Захарчин Г., Космина Ю. Інтелектуальна культура в системі управління знаннями. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 27. Ч. 1. С. 129-133. <http://bses.in.ua/uk/27-2018>
6. Електромобілі та майбутнє автотранспорту: Інновації для сталого майбутнього. <https://mindscope.biz.ua/elektromobili-ta-majbutnie-avtotransportu-innovacziyi-dlya-stalogo-majbutnogo/> (дата звернення: 17.03.2024).
7. Експерти прогнозують різке зростання кількості безпілотних автомобілів в недалекому майбутньому [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://nv.ua/ukr/techno/auto/eksperti-prognozuju-t-ri-zke-zbilshennja-kilkosti-bezpilotnih-avtomobiliv-vnedalekomu-majbutnomu-145045.html> (дата звернення: 17.03.2024)
8. Інтелектуальна праця: концепція, основи, форми, правила організації та особливості управління. FB. URL: <https://fb./article/440165/intellektualnyiy-trud-ponyatie-osnovyi-formyi-pravila-organizatsiya-i-osobennosti-upravleniya> (дата звернення: 17.03.2024).

9. Колот А. М., Герасименко О. О. Інноваційна праця та її інтелектуалізація як стратегічні вектори становлення нової економіки. *Економіка і організація управління*. 2018. № 1 (29). С. 6–23. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/issue/view/161> (дата звернення: 16.03.2024).

10. Липовська К. Інтелектуальний потенціал у контексті управління суспільним розвитком: поняття та сутність. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 4 (35). С. 21–27. file:///D:/Downloads/dums_2017_4_5.pdf

11. Мироненко О. Інноваційні технології у транспортній логістиці: перспективи та виклики. <https://cargofy.ua/uk/blog/innovaciini-tehnologiji-u-transportnii-logistici-perspektivi-ta-vikliki>

12. Нетреба І.О. Стратегічні аспекти управління знаннями на підприємстві. *Існуюча практика та новітні тенденції в управлінні суб'єктами господарювання різних організаційно-правових форм*: монографія / ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. Дніпро: Пороги, 2020. Розд. 3, гл. 5.4. С. 294–300.

13. Продіус О.І. Теоретико-методичні аспекти управління персоналом транспортного підприємства ПРИЧОРНОМОРСЬКІ ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ Випуск 41. 2019. С.116-120. <http://bses.in.ua/uk/41-2019>

14. Ринок вантажних перевезень у 2022 році. *TradeMasterGroup*. URL: <https://trademaster.ua/articles/313620> (дата звернення: 22.03.2024).

15. Стец І.І. Інтелектуальний складник трудового потенціалу підприємства: управління розвитком і відтворенням. ПРИЧОРНОМОРСЬКІ ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ. Випуск 9-2. 2016. С.63-67. http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_9%282%29_15

16. Ситник Й. Інтелектуалізація систем менеджменту підприємств: концепція, системний моніторинг та моделювання : монографія. Львів : видавництво Львівської політехніки, 2017. 380 с.

17. Спіцина А.Є. Економіка знань та економічна культура в формуванні навиків персоналу транспортної галузі/ *Економічний вісник Дніпровської політехніки*, 2023, №1(81.) С.9-19. https://ev.nmu.org.ua/index.php/uk/archive?arh_issue=81

18. Тамбовська К.В. Інтелектуальна культура як складова якісної освіти. *Наука і освіта*. 2014. № 3. С. 163–167. <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/arkhiv/2014/vipusk-3>

19. Тертична Л.І., Паламарчук А.Б., Стимулювання праці на принципах інтелектуалізації в системі менеджменту продуктивності. *ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО* Випуск # 62 / 2024 <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/62>

20. Шевченко Р. Б., Іващенко Т. О. Стагнація транспортної галузі України як результат системних соціальних потрясінь . *ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ*. Серія: економіка та управління. № 11. 2024 https://reicst.com.ua/pmt/issue/view/issue_11_2024

References

1. Bonyar S. M., Babina O. E., Karpenko O. O. ZnannEvij potentslal yak chinnik formuvannya konkurentozdatnostI transportnogo pIdpriEmstva. *Biznes Inform*. 2018. # 1. S. 326–331. https://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2018&abstract=2018_01_0&lang=ua&stqa=26

2. Vovk Yu. ProtseS upravlnnYa znannYami pIdpriEmstva ta yogo osoblivostI. *Naukoviy vIsnik NLTU UkraYini*. 2013. Vip. 23.17. S. 343–352. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=1

3. Denisenko P. A., Kubatko O. V., Shkarupa O. V., Yaremenko A. G. IntelektualIzatsIya gospodarskih protseSiv u napryamI dosyagnen tsIley stalogo rozvitku. *VIsnik SumDU. SerIya «Ekonolka»*. 2021. # 3. S. 190–196. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/86321/1/Denysenko_intellectualization.pdf

4. Dragan O. Intelektualna kultura yak skladova InnovatsIynoyI kulturi dlya InnovatsIynogo rozvitku organIzatsIYi. *Ekonolka rinkovih vIdnosin*. 2013. # 11. S. 251–258. <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e71e673c-b385-4805-a831-0c2d5c83c111/content>

5. Zaharchin G., Kosmina Yu. Intelektualna kultura v sistemI upravlnnYa znannYami. *Prichornomorski ekonomIchnI studIyi*. 2018. Vip. 27. Ch. 1. S. 129–133. <http://bses.in.ua/uk/27-2018>

6. ElektromobIlI ta maybutnE avtotransportu: InnovatsIYi dlya stalogo maybutnogo. <https://mindscope.biz.ua/elektromobili-ta-majbutnie-avtotransportu-innovacziyi-dlya-stalogo-majbutnogo/> (data zvernennYa: 17.03.2024).

7. Eksperti prognozuyut rizke zrostannYa kIlkostI bezpilotnih avtomobIlIv v nedalekomu maybutnomu [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu : <http://nv.ua/ukr/techno/auto/eksperti-prognozujut-rizke-zbilshennja-kilkosti-bezpilotnih-avtomobiliv-vnedalekomu-majbutnomu-145045.html> (data zvernennYa: 17.03.2024)

8. Intelektualna pratsYa: kontseptsIya, osnovi, formi, pravila organIzatsIYi ta osoblivostI upravlnnYa. FB. URL: <https://fb.com/article/440165/intelektualniy-trud-ponyatie-osnoviy-formiy-pravila-organizatsiya-i-osobnosti-upravleniya> (data zvernennYa: 17.03.2024).

9. Kolot A. M., Gerasimenko O. O. InnovatsIyna pratsYa ta YiYi IntelektualIzatsIya yak strategIchnI vektori stanovlennYa novoYi ekonomIki. *Ekonolka i organizatsiya upravlnnYa*. 2018. # 1 (29). S. 6–23. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/issue/view/161> (data zvernennYa: 16.03.2024).

10. Lipovska K. Intelektualniy potentslal u kontekstI upravlnnYa suspllnim rozvitkom: ponyattYa ta sutnIst. *Derzhavne upravlnnYa ta mIstseve samovryaduvannYa*. 2017. Vip. 4 (35). S. 21–27. file:///D:/Downloads/dums_2017_4_5.pdf

11. Mironenko O. InnovatsIynI tehnologIYi u transportnIy logIstitsI: perspektivi ta vikliki. <https://cargofy.ua/uk/blog/innovaciini-tehnologiji-u-transportnii-logistici-perspektivi-ta-vikliki>

12. Netreba I.O. StrategIchnI aspekti upravlnnYa znannYami na pIdpriEmstvI. *Isnuyucha praktika ta novItnI tendentsIYi v upravlnnI sub'Ektami gospodaryuvannYa rIznih organIzatsIyno-pravovih form*: monografIya / red. L.M. Savchuk, L.M. BandorInoYi. DnIpro: Porogi, 2020. Rozd. 3, gl. 5.4. S. 294–300.

13. ProdIus O.I. Teoretiko-metodichnI aspekti upravlnnYa personalom transportnogo pIdpriEmstva PRICHORNOMORSKI EKONOMICHNI STUDIYi Vipusk 41. 2019. S.116-120. <http://bses.in.ua/uk/41-2019>

-
14. Rinok vantazhnikh perevezhen u 2022 rotsI. TradeMasterGroup. URL: <https://trademaster.ua/articles/313620> (data zvernennya: 22.03.2024).
15. Stets I.I. Intelektualniy skladnik trudovogo potentsialu pIdpriansiva: upravlinnya rozvitkom I vIdtvorennyam. PRICHORNOMORSЬKI EKONOMICHNI STUDIYI. Vipusk 9-2. 2016. S.63-67. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_9\(2\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_9(2)_15)
16. Sitnik Y. Intelektualizatsiya sistem menedzhmentu pIdpriansiv: kontseptsIya, sistemniy monitoring ta modelyuvannya : monografiya. Lviv : vidavnistvo LvivskoYi politehniki, 2017. 380 s.
17. Spitsina A.E. Ekonomika znan ta ekonomichna kultura v formuvanni navikiv personalu transportnoYi galuzI/ Ekonomichniy vIsnik DnIprovskoYi politehniki, 2023, #1(81.) S.9-19. https://ev.nmu.org.ua/index.php/uk/archive?arh_issue=81
18. Tesla pochala vipusk povnIstyu avtonomnih avtomobiliv [Elektronniy resurs]. UkraYinska pravda. Rezh dost : <http://www.epravda.com.ua/news/2016/10/22/608728/>.
19. Tertichna L.I., Palamarchuk A.B., Stimulyuvannya pratsI na printsipah Intelektualizatsiyi v sistemI menedzhmentu produktivnosti. EKONOMIKA TA SUSPILЬSTVO Vipusk # 62 / 2024 <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/62>
20. Shevchenko R. B., Ivaschenko T. O. StagnatsIya transportnoYi galuzI UkraYini yak rezultat sistemnih sotsialnih potryasin . PROBLEMI SUCASNIH TRANSFORMATSIY. SerIya: ekonomika ta upravlinnya. # 11. 2024 https://reicst.com.ua/pmt/issue/view/issue_11_2024